

FOREDRAG I TROMSØ 9. APRIL 1984

Det er heldigvis et felles mål i norsk politikk å sikre bosetting og sysselsetting i alle deler av landet. Men skal vi lykkes i å bevare hovedtrekkene i vårt spredte bosettingsmønster, må vi gjenreise en sunn samfunnsøkonomi. Regjeringens målbevisste arbeide for å gjenreise vekstevnen i norsk økonomi, er derfor et meget viktig ledd i arbeidet for å sikre bosetting og sysselsetting i distrikts-Norge. Ny økonomisk vekst er også nødvendig for at vi virkelig skal kunne satse på tiltak som kan fjerne eller redusere de mange spesielle ulemper som vanskeliggjør vekst i bestående næringsvirksomhet i distriktene. Målet for satsingen må hele tiden være at også distriktsarbeidsplassene er så solide at de kan stå på egne ben. Bare på den måten kan man skape den trygghet som er selve forutsetningen for at distriktene ikke avfolkes.

På denne bakgrunn finner jeg det naturlig først å si noen ord om utviklingen i norsk økonomi - som avgjort er på rett vei - og jeg starter med noen betraktninger om de internasjonale økonomiske utsikter. De er faktisk bedre enn på lenge.

Konjunkturoppgangen i USA gjennom 1983 ble meget sterk, og veksten i bruttonasjonalproduktet ser ut til å bli meget høy i første kvartal i år også.

Mange amerikanske økonomer mener at en viktig grunn til den økte tiltroen til den amerikanske økonomi er den kraftige reduksjonen av inflasjonen. Prisstigningen har

falt fra 12,4 prosent i 1980 til vel 3 prosent i 1983. Dette har klar sammenheng med en meget vesentlig reduksjon i lønnsveksten.

De fleste mener at utsiktene for USA er gode for hele inneværende år. Det hevdes at veksten i landets samlede produksjon (BNP) kan bli så høy som 4-5 prosent. Dette er erfaringer som også viser at den tid er forbi da man kunne anbefale inflasjonspolitik for å styrke sysselsettingen. Det viser seg at økonomien - i hvert fall nå - fungerer slik at mer inflasjon slår ut i mindre sysselsetting etter forholdsvis kort tid. Men en regner heller ikke med noen særlig økning i inflasjonen i USA i inneværende år.

Spørsmålet er imidlertid hvor lenge den nåværende sterke oppgang vil vare. Faresignalene er i det minste såpass sterke at det ville være lettsindig å innrette norsk politikk slik at vi blir mer avhengig av en lengre oppgang ute.

Også i Europa er det konjunkturoppgang, men den er svakere enn i Nord-Amerika og Japan. Den gamle verden viser nå mindre vekstkraft enn begge disse andre ledende økonomiske områder. Det skyldes flere forhold. Oppgangen i Europa blir antakelig bremsset av blant annet at man har støttet forholdsvis flere arbeidsplasser i bedrifter i nedgang, og derfor ikke har kunnet satse så meget på bransjer i oppgang. Det er nok også en bremse på sysselsettingen i Europa at lønnsdannelsen er mindre fleksibel her enn f.eks. i USA. I USA er det blitt mindre uvanlig

enn i Europa å tilpasse lønnsutviklingen for å få bedriftene til å overleve og vokse, slik at den samlede sysselsetting går opp.

Ser vi på gjennomsnittet for våre viktigste handelspartnere regner vi med en vekst i deres bruttonasjonalprodukt på $2\frac{1}{2}$ -3 prosent fra 1983 til 1984. Inflasjonen ventes å bli $4\frac{3}{4}$ prosent. Det vi kaller lønnskostnader pr. produsert enhet ventes å stige bare ca. 2 prosent i gjennomsnitt i de landene vi konkurrerer med.

La oss se litt nærmere på hva dette betyr for oss: Hvis lønnsstigningen hos oss skulle bli 5 prosent, og hvis vi klarer å øke produksjonen pr. sysselsatt med så meget som $2\frac{1}{2}$ -3 prosent, vil våre lønnskostnader pr. produsert enhet stige med $2-2\frac{1}{2}$ prosent. En lønnsstigning på 5 prosent i Norge fra 1983-1984 vil altså bety uforandret eller lett svekket konkurransevne. Blir den gjennomsnittlige lønnsstigningen høyere enn 5 prosent, blir konkurransevnen svekket tilsvarende. Dette er statistikkens, prognosenes og matematikkens tale. Og så får man vurdere om man med åpne øyne vil godta en svekkelse av konkurransevnen i den foreliggende situasjon.

----- o -----

Efter Regjeringens vurdering må hensynet til sysselsettingen være en avgjørende faktor under lønnsoppgjøret.

Vi har tapt titusener av arbeidsplasser i norsk næringsliv fordi mange norske produkter er for dyre. Til tross for

en viss forbedring av konkurranseevnen fra 1982, har Norge høyere produksjonsomkostninger enn alle andre europeiske land. Lønnsnivået i Sverige ligger for eksempel anslagsvis 12 prosent lavere enn i Norge, og man kan ikke regne med at effektiviteten er noe lavere der enn her - for å si det forsiktig. Det er liten tvil om at lavere lønnsnivå i Sverige er en viktig årsak til at sysselsettingen i svensk industri ble opprettholdt siste år, mens den gikk ned i industrien i Norge.

Vesentlig lavere produksjonskostnader i andre land er en alvorlig trussel mot tallrike arbeidsplasser i Norge. Og det vil være strutsepolitikk å se bort fra at lønnskostnader og sosiale utgifter gjennomsnittlig sett er de viktigste produksjonskostnader.

Men det er ingen som hevder at lønningene alene avgjør konkurranseevnen. Hvis det hadde vært slik, hadde vi ikke hatt en sjanse med verdens nest høyeste lønnskostnader. Jeg behøver neppe gjøre noe forsøk på å nevne alle de andre forhold som også virker inn og som vi stadig arbeider for å gjøre mer gunstige for norsk virksomhet. Men faktum er altså at vi - medregnet alle forhold - taper altfor mange arbeidsplasser - fordi vi er for dyre. Og av samme grunn får vi for få nye arbeidsplasser. Det problemet kan vi ikke løse uten en gunstigere utvikling av produksjonskostnadene.

De utsatte bedriftenes konkurranseevne avhenger også av priser på varer og tjenester som de må kjøpe fra andre som ikke konkurrerer med utlandet. Derfor blir kostnadsnivået i hele arbeidslivet av betydning for konkurranseevnen.

De offentlige lønningene har også en indirekte virkning for arbeidsløsheten, som ikke er mindre viktig selv om den ikke slår direkte ut. La meg bare peke på et par av de forhold som etter mitt skjønn viser at det også i det offentlige er slik at lavere lønnsstigning nå vil bety lavere arbeidsløshet:

Mindre stigning i de offentlige utgifter gjør det lettere å bremse skattetrykk og prisstigning, og derved lettere å bremse kostnadsstigningen i hele arbeidslivet.

Alternativt kan mindre stigning i de offentlige lønnsutgifter pr. ansatt gjøre det lettere å ansette flere i offentlige stillinger. Samme lønnssum vil da strekke til flere stillinger.

I den foreliggende situasjon er det særlig klart at sysselsettingen i fylker og kommuner vil bli større etter et moderat oppgjør enn etter et mer kostbart. Etter Regjeringens syn bør det samme bli virkningen for statens eget vedkommende.

----- o -----

På denne bakgrunn, la meg så kort gå gjennom hovedelementene i Regjeringens økonomiske opplegg for inneværende år:

Eksporten vil virke stimulerende på norsk økonomi i år. Enda viktigere blir likevel virkningene av statsbudsjettet og kredittpolitikken.

Da vi la frem budsjettene for 1984, ble vi voldsomt kritisert for at de angivelig ville stimulere etterspørselen for sterkt, og derved virke inflasjonsdrivende. Samtidig ble og blir vi også kritisert for at vi angivelig bremser utgifter og utlån for meget, slik at det skulle gå utover sysselsettingen. Disse innbyrdes sterkt motstridende reaksjoner viser vel at Regjeringen valgte en rimelig balanse. Vi måtte begrense utgiftsstigningen og utlånene for å bremse prisstigningen. Men vi ville ikke bremse så sterkt at det kunne hindre ny vekst i produksjon og investeringer. Statistikken viser at vi lykkes med å få til både mindre prisstigning og større produksjon og investeringer.

Gjennom opplegget av skatte- og avgiftspolitikken og pris- og inntektspolitikken har en lagt grunnlag for at en samtidig fortsatt skal kunne redusere prisstigningen og kostnadsveksten. Målet er at prisstigningen kan begrenses til 6 prosent fra 1983 til 1984 og at konkurranseevnen kan forbedres også i 1984.

Reelle lettelser i person- og familiebeskatningen bidrar til avdempet nominell kostnadsvekst. Det legges også avgjørende vekt på at veksten i at statens egne lønninger og statens overføringer til andre lønninger ikke skal overstige 5 prosent fra 1983 til 1984.

Det er lagt opp til lettelser i bedriftsbeskatningen og til nærings- og strukturpolitiske tiltak med sikte på gradvis å forbedre effektiviteten i norsk økonomi.

Regjeringen fører en aktiv politikk for å bekjempe ledigheten også på kort sikt, blant annet gjennom omfattende arbeidsmarkedstiltak. Over ordinært budsjett og beredskapsplanen er det med de nye tiltak som ble foreslått i uken som gikk til sammen avsatt ca. 2,6 milliarder kroner i 1984. Av Regjeringens beredskapsplan er det utløst ca. 1 milliard kroner for 1. halvår i år. Dette sysselsetter for eksempel ca. 40 000 personer i inneværende måned. Og utviklingen på arbeidsmarkedet vil bli fulgt nøye i tiden fremover.

Jeg viser til at Regjeringen satser på å stimulere boligbyggingen ved å øke låneutmålingen i Husbanken vesentlig. Andre nye tiltak for å bekjempe ledigheten er å fremskynde igangsettelse av offentlige bygg og anlegg samt å trappe opp vedlikehold av bygninger. Ekstra bevilgninger er også foreslått til idrettsanlegg.

Jeg vil også gjerne nevne spesielt at vi fra høsten vil få en ytteligere betydelig økning i antall elevplasser, studieplasser og annen utdanning som vil bidra til å bekjempe arbeidsløsheten både direkte og indirekte. Det er mange flere og bedre utdannings- og opplæringstilbud i vårt land enn noen gang tidligere.

I uken som gikk la Regjeringen fram en ajourført oversikt over budsjettutviklingen og behov for til dels betydelige tilleggsbevilgninger på flere poster. Dette viser tydelig at den økonomiske politikken i virkeligheten er forholdsvis ekspansiv. Hvis man skulle øke utgifter og utlån enda sterkere, vil det bli altfor stor fare for at det slår ut i sterkere prisstigning, større lønnsglidning og annen kostnadsstigning. Det vil i tilfelle føre til ny svekkelse av konkurranseevnen, og tap av tusener av de arbeidsplasser som i dag står på kanten av stupet på grunn av konkurransen fra utlandet.

Noen hevder likevel at oljeinntekter og overskudd på betalingsbalansen overfor utlandet gir oss anledning til å bevilge mer enn vi gjør. Men overskudd av utenlandsk valuta fjerner ikke den inflasjonsrisikoen som vi fremdeles står overfor. Et slikt overskudd gjør det ikke billigere å produsere varer i Norge. Det ville være tragisk hvis oljeinntektene enda en gang skulle forlede oss til å føre en inflasjonspolitik som vil ødelegge konkurranseevnen og derved øke arbeidsløsheten ytterligere.

Man kommer altså dessverre ikke forbi at vi ikke kan løse sysselsettingsproblemet uten å fortsette arbeidet for lavere kostnadsstigning og høyere effektivitet, kort sagt bedre konkurranseevne.

Fiskerinæringen

Når det gjelder sysselsetting og bosetting i Nord-Norge, spiller fiskerinæringen fortsatt en helt sentral rolle. Med 9 milliarder i eksport og innenlandsomsetning og 40-50 000 sysselsatte i fiske, foredling og nært tilknyttet serviceaktivitet, er fiskerinæringen en stor næring også i landsmålestokk.

Det ser nå ut til at vi kan forvente økte ressurser av torsk og sild mot slutten av dette tiåret. Dette vil skape økt aktivitet både på sjø og på land. Det gir et godt grunnlag for å sikre at fiskerinæringen også i fremtiden kan bidra vesentlig til å opprettholde bosettingen.

Regjeringen ser det som sin viktigste fiskeripolitiske oppgave å gjennomføre en ressursforvaltning som gir størst mulig fangstkvantum på lengre sikt. Men før vi kommer så langt, må vi løse mange spørsmål av forbigående art. Vi må fortsatt en tid pålegge fiskerne tilbakeholdenhet når det gjelder kvoter. Det er naturlig at dette er vanskelig. Jeg må gi fiskerne honnør for at de - nå alt kommer til alt - viser ansvarlighet og vilje til å finne løsninger.

I den situasjon fiskerinæringen nå er inne i med både vanskelige markedsforhold og reduserte kvoter, ser Regjeringen det som viktig å sette inn tiltak for å sikre sysselsetting og aktivitetsnivå i næringen. Statsstøtten på 1100 millioner kroner for i år er forsøkt disponert

med dette for øye. I tillegg er det i løpet av de siste 1½ år gitt likviditetslån og eksportgarantier på tilsammen 750 millioner kroner. I fjor høst medvirket Regjeringen aktivt til at tørrfiskprodusenter i Nord-Norge fikk tømt sine lagre. Innenfor arbeidsmarkedstiltakene vil vi disponere midler som kan sikre leveranser av fisk til områder hvor råstoffmangel fører til særlig alvorlige sysselsettingsproblemer.

En fiskerinæring som skal ta imot fremtidens utfordringer, må være en moderne næring. Derfor må arbeidet med omstilling og nyskapning prioriteres meget høyt og i den forbindelse vil det være behov også for offentlige forsknings- og utviklingsmidler. Like viktig er det at alle omsetnings-systemene moderniseres. Regjeringen legger vekt på at fiskeristøtten i økende grad fremmer slike målsettinger, og jeg håper at Stortinget, som i nær fremtid skal behandle Regjeringens melding om retningslinjer for fiskeripolitikken, vil slutte seg til disse målsettingene.

Akvakultur

Fiskerinæringen gir mange eksempler på at innsatsviljen og evnen til nyskapning er til stede i fullt monn. Oppdrettsnæringen er et av disse. Den har hatt en nesten eksplosiv utvikling.

Og dette er en næring som drives med solid lønnsomhet og uten statsstøtte, bortsett fra ordinær støtte gjennom Distriktenes utbyggingsfond. Det er også verd å merke seg at når næringen i dag har en utpreget distriktsprofil med

hensyn til både plasseringen av anleggene og eierforholdene, så fikk den det under liberale etableringsregler, dvs før vi fikk den strenge konsesjonsloven av 1981. Vi arbeider for en liberalisering av konsesjonsvilkårene for oppdrettsnæringen for å sikre distriktene og landet en best mulig utnyttelse av de rike muligheter som foreligger her. Vi må ikke risikere at for strenge reguleringer av virksomheten i Norge fører til at det i stedet vokser opp konkurrerende virksomhet i andre land.

Når det gjelder tildelingen av nye konsesjoner, har Regjeringen klart prioritert Nord-Norge. Jeg har i dag med stor interesse fått se det meget moderne oppdrettsanlegget som er etablert i Tromsø, og den forskningsstasjonen som er anlagt i tilknytning til anlegget. Jeg er også kjent med de spesielle forutsetningene man i miljøet omkring Tromsø Universitet og Fiskeriteknologisk Forskningsinstitutt har for å bli et senter for akvakulturell forskning og utvikling i videste forstand.

Sannsynligvis har vi foreløpig bare sett begynnelsen på den positive utvikling i oppdrettsnæringen som i fremtiden vil gi meget store muligheter og utfordringer også når det gjelder andre fiskeslag enn laks og ørret. Gjennom fremragende forskningsinnsats har norske fiskeribiologer maktet å produsere torskeyngel i stort omfang. Dette er egentlig en verdenssensasjon og kan åpne muligheter for oppdrett av torsk på kunstig vis langs kysten, også på steder som tidligere ble betraktet som umulige pga vind og vær. På lengre sikt kan dette også gi fiskeforedlings-

industrien helt nye muligheter til å utvikle produkter og markeder og å utnytte ledig produksjonskapasitet.

Oljevirksomhet i Nord

Vi står nå foran femte sesong for letevirksomhet i områdene nord for Stad, og aktiviteten er trappet betraktelig opp. Regjeringen vil snart legge frem en ny letemelding der det vil bli tatt stilling til omfanget av såvel 9. som 10. konsesjonsrunde, som vil bli utlyst i år og i 1985.

I begge runder vil det bli utlyst omfattende nye områder i nord. Det vil videre bli redegjort for helt nye områder for fremrykningen videre. En ytterligere økning av seismiske undersøkelser i nord vil også bli foreslått.

Jeg vil ikke legge skjul på at Regjeringen til en viss grad har lagt om sin letestrategi. Tidligere la en vekt på å utforske best mulig de få områdene som allerede var åpnet, for å øke mulighetene for funn på disse områdene mest mulig. I dag er disse områdene såpass godt utforsket at strategien må tilpasses dette. Ikke minst har de forholdsvis lite oppmuntrende resultatene på Trønabanken bidratt til dette, sammen med en vurdering av gassmarkedene i Europa. Tilsammen innebærer dette at vi fremover vil ta sikte på å få utforsket betydelige nye områder.

I tillegg til utvidelsen av områdene vil programmet for skrittvis overgang til helårsboring gå sin gang. Tilsam-

men betyr dette en klar aktivitetsøkning i nord og en sterk utvidelse av sjansene for å gjøre drivverdige funn.

Regjeringen har tidligere gitt uttrykk for at man vil søke å prioritere feltutbygging nord for Stad. I lys av de usikkerheter vi står overfor når det gjelder omsetningsmulighetene for gass, vil mulighetene for å oppfylle dette være størst dersom man finner drivverdige oljeforekomster i nord.

Det er bare ved en feltutbygging at oljevirkksomheten vil kunne gi omfattende ringvirkninger i nord. Feltutbygging vil medføre behov for etablering av en driftsorganisasjon og utvidet basevirkksomhet. Videre vil det være mulighet for lokalt næringsliv til å delta i konkurransen om å levere varer og tjenester til virksomheten. I denne konkurransen vil selve nærheten til feltutbyggingen gi nord-norske bedrifter et fortrinn.

De mange særlige distriktpolitiske virkemidler som gjelder for Nord-Norge vil også få anvendelse for bedrifter som vil levere til oljevirkksomheten. Det gjelder lavere arbeidsgiveravgift, avsetning av DU-midler, investerings-tilskudd osv.

Det er av stor betydning at myndigheter og bedrifter i Nord-Norge finner frem til et riktig beredskapsnivå for å forberede seg til en eventuell funnsituasjon der utbygging måtte rykke nærmere. På den ene siden vil det være galt å gjøre for store investeringer for tidlig. På den annen side vil utviklingen kunne gå fort hvis det først blir et

kommersielt funn, og det vil kunne være gunstig å ha etablert f.eks. kontakter med mulige samarbeidspartnere, å ha gjennomført enkle kompetanseutbyggingstiltak etc. Olje- og energidepartementet vil her kunne gi nærmere informasjon.

ENSIDIGE INDUSTRISTEDER

En av de største regionalpolitiske utfordringer i årene som kommer, vil være å sikre sysselsettingen på en rekke av våre ensidige industristeder. På grunnlag av Buvikutvalgets innstilling, vil Regjeringen legge frem en stortingsmelding der Stortinget innbys til en grundig drøftelse av de ensidige industristeders fremtid. Dessverre finnes det ingen enkle løsninger her, og man kan i alle fall ikke rømme fra problemene ved ensidig satsing på produksjon som det ikke er rimelig marked for eller som det ikke lenger finnes ressursgrunnlag for. Vi vil imidlertid legge avgjørende vekt på å utvikle tiltak og virkemidler som kan gi bedre grunnlag for etablering av alternative arbeidsplasser og dermed trygge de utsatte lokalsamfunn også på lengre sikt.

Våre politiske motstandere vil gjerne prøve å få det til at Regjeringen lar de ensidige industristeder seile sin egen sjø. Dette er jo det motsatte av sannheten. Bare i fjor og i år er det bevilget milliardbeløp til utsatte statsbedrifter i Nord-Norge. Men man kan ikke i lengden fortsette med statlige overføringer i denne størrelsesorden. Det er derfor nødvendig å komme frem til tiltak for

omstilling og omstrukturering, slik at kortsiktige
krisehjelpsbevilgninger kan erstattes av mer langsiktige
tiltak. Det er gledelig å se det arbeid som her gjøres
for å oppnå høyere effektivitet og mindre behov for
tilskudd. I statsråd fredag vil Regjeringen fremme
forslag om tiltak som kan sikre norsk Jernverk, og senere
kommer Regjeringens opplegg for A/S Sydvaranger og Store
Norskes fremtid.

FORSKNINGSSTIFTELSEN

Jeg har med glede merket meg at det nettopp er etablert
en forsknings- og utviklingsstiftelse i Tromsø. Dermed er
et verdifullt grunnlag lagt for at man kan dra
næringsmessig nytte av - i anvendt forskning og resultat-
formidling - den grunnforskning og de ressurser man har
ved landsdelens universitet. Og å stimulere nord-norsk
næringsliv til å bli bedre rustet til å møte fremtidens
krav, var en ikke uvesentlig del av motiveringen for i
sin tid å reise et universitet i landsdelen.

En sterkere satsing på teknisk og naturvitenskapelig
forskning står på Regjeringens arbeidsprogram, og vi vil
prioritere støtte til forskningen og utvikling i
næringslivet, innenfor de stramme rammer for de samlede
offentlige utgifter som hensynet til konkurransevnen
setter. Regjeringen ser frem til et positivt samarbeide
med den nye forskningsstiftelsen, til beste for landsdelen.

KOMMUNIKASJONER

La meg også nevne samferdselspolitikkenes betydning i arbeidet for å styrke livsgrunnlaget i distriktene. Et moderne, effektivt og vel utbygget samferdsels- og kommunikasjonsnett er av avgjørende betydning for en vellykket distriktpolitikk.

Gode kommunikasjoner er særlig viktig for Nord-Norge. Vi mener at Nord-Norge i det hele vil være bedre tjent med å satse på bedre veier, bedre luftfart og bedre sjøtransport, enn ved å satse på en Nord-Norge-bane nå. Den vil man jo dessverre ikke under noen omstendighet kunne få noen samferdselsmessig nytte av på meget lenge. Bruk av midlene til andre formål vil gi meget raskere positive virkninger for landsdelen. Derfor har Regjeringen i stedet for jernbanebevilgningen foreslått en ekstra-bevilgning på 1 milliard kroner til veibygging i Nord-Norge i de kommende to veiplanperioder. Jeg vil ellers gjerne peke på at de samlede ordinære veibevilgninger til Nord-Norge omsider er kommet på det nivå Veiplanen forutsetter..

Det ville være synd hvis noen skulle ta standpunkt til denne sak utfra en forestilling om at man kan bruke 10 milliarder til jernbane uten at det går kraftig ut over andre formål. Om noen lover dette, lover de noe som ingen makt på jorden kan oppfylle. Det har gledet meg å se at en rundspørring "Næring i Nord" har foretatt, viser at næringslivet i landsdelen klart prioriterer veier fremfor jernbane.

SENTAS

La meg så til slutt komme med noen betraktninger om fylkeskommunale utbyggingsselskaper og den viktige oppgave de er satt til å ivareta.

Bedriftsstrukturen i Nord-Norge er preget av små og mellomstore bedrifter som i stor grad arbeider på mer tradisjonelle produktområder. Disse bedriftene er underlagt krav til konkurranseevne, utvikling og markedstilpasning som ellers i landet. Pga små miljøer og lange avstander vil det være en særlig krevende oppgave å utvikle et vekstkraftig næringsliv her oppe.

Jeg tror at utbyggingsselskapene har en viktig funksjon blant annet når det gjelder å få til samarbeid, både mellom de enkelte bedrifter og mellom bedrifter og organer innen forskning og utvikling. Bedriftene må selv stå for den praktiske gjennomføringen av samarbeidet. Men de kan ofte trenge hjelp til å etablere kontakt til utforming av prosjekt- og samarbeidsopplegg og lignende.

Vi trenger både store og små bedrifter i vårt land. Å ha en rik flora av mindre bedrifter, er av vesentlig betydning for å nå mål Regjeringen har satt seg, blant annet når det gjelder bosetting og sysselsetting.

Små bedrifter har også en nytte og verdi i seg selv - ikke bare som middel til å nå andre høyverdige mål. Slike bedrifter sørger for en større bredde i vårt produksjons-

mønster og kan ofte lettere tilpasse seg nye behov i markedet enn de store bedriftene.

Ikke minst i tider hvor omstillingsbehovet er stort, vil et land ha behov for den allsidighet og tilpasningsdyktighet slike bedrifter ofte har. Og de aller fleste nyetableringer er små. Ifølge Statistisk Sentralbyrå var 2 150 av snaut 2 300 nyetableringer i perioden 1977-80 bedrifter med under 20 sysselsatte, mens 100 hadde mellom 20 og 100 sysselsatte. I tillegg ble det i denne perioden etablert ca. 2 100 såkalte enmannsbedrifter, dvs. bedrifter hvor eieren arbeider alene. For 1981 viser tallene at av 643 nyetableringer hadde hele 584 færre enn 10 ansatte, foruten at det ble etablert over 700 enmannsbedrifter. Ikke bare i etableringsfasen har slike bedrifter styrke. Ser vi på industristatistikken for 1979, 80 og 81, viser sysselsettingsutviklingen for eksisterende bedrifter at antall ansatte i bedrifter med under 20 sysselsatte, disse tre årene økte med henholdsvis ca. 1 900, ca. 1 300 og ca. 1 900. De tilsvarende tall for store bedrifter var en nedgang på ca. 4 600, 2 100 og 3 700.

Regjeringen søker i størst mulig grad å stimulere småbedriftene gjennom vårt generelle økonomiske og næringspolitiske opplegg. Både skatte- og avgiftslettelser og regelforenklinger har betydd og vil bety mye for denne gruppen. Av nye tiltak som regjeringen vil komme med, nevner jeg et eget teknologi-program for små og mellomstore bedrifter.

Skal vi lykkes i å etablere et tilstrekkelig stort antall nye arbeidsplasser i de kommende år, må vi ta sikte på å utløse lokale initiativ. Dette er allerede i ferd med å skje i betydelig utstrekning i EF-landene. Ifølge Väckans Affärer regner man med at det i EF er etablert minst 1 million slike nye arbeidsplasser de to siste årene som skal tilfredsstille lokale behov. (nr. 10/84).

Mitt håp er at vi skal kunne få igang en lignende "bevegelse" i Norge. Et av de mest interessante prosjekter av denne typen, har vært det såkalte "tiltaksprosjektet" i Sentas-regi som er gjennomført i 4 kommuner i Nord-Troms.

Målsettingen var gjennom en viss offentlig støtte i samarbeid med lokale utviklingsforeninger å forsøke å etablere nye arbeidsplasser.

I løpet av noen år har prosjektet bidratt til å få etablert 27 nye bedrifter med mellom 45 og 50 ansatte. Det offentlige bidrag til prosjektet har vært på ca. 500 000 kroner. Dette er billige nye arbeidsplasser sammenliknet med hva hver ny arbeidsplass koster i investeringer i storforetak.

Jeg synes resultatene fra dette pionerprosjektet er oppmuntrende. Det er med tilfredshet jeg har mottatt opplysninger om at et liknende prosjekt nå er igang i Bardu og Tranøy.

For min del er jeg overbevist om at den form for organisert tiltakslyst som her blir utfoldet ikke bare er

verdifulle fordi det blir skapt nytt arbeid. Samholdet i lokalmiljøet, økt pågangsmot, større fremtidsoptimisme, vissheten om at det er mulig å skape seg sin egen arbeidsplass og en bedre fremtid, alt dette bidrar også til å skape positive holdninger. Det kan igjen bidra til å skape ytterligere fremgang.

Jeg håper på en kraftig oppblomstring av slike lokale initiativ, og ønsker SENTAS lykke til i sitt fortsatte arbeid for nyskaping og vekst i næringslivet i nord.